

A photograph of a winding asphalt road through a forest of tall evergreen trees. The scene is bathed in a warm, golden light, suggesting sunset or sunrise. The road curves from the foreground towards the background, disappearing into the distance. The sky is a mix of orange and yellow, with some clouds visible. The overall mood is serene and hopeful.

De Weg naar de Toekomst

ANBO in Leefstijlen

Rapportage van Clear Vision, april 2010 ©

In dit rapport vindt u voor ieder hoofdstuk een afbeelding van een weg. De afbeeldingen geven het begin van het nieuwe hoofdstuk aan en vertellen iets over de inhoud. Het rapport start bij de afbeelding waarop het begin van een weg is aangegeven en eindigt met een weg naar de toekomst. Hierbij is de achterliggende gedachte dat men bij het begin van een weg niet altijd weet of het de goede is en welke obstakels men onderweg tegenkomt. Clear Vision wil, door middel van de afbeeldingen, aangeven dat de obstakels te overzien zijn door een blik te werpen op de weg die doorlopen kan worden. Vervolgens wordt er een weg uitgestippeld naar de toekomst met de informatie die men gaandeweg rijker bent geworden.

Colofon

Clear Vision is een adviesbureau, opgericht door studenten in het kader van hun bachelorafstudeerproject aan de Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisatiewetenschap (Universiteit Utrecht), dat op het gebied van communicatie helder advies levert. Door verschillen in inzicht, visie, kennis en expertise van de betrokkenen zorgt Clear Vision ervoor dat er een veelzijdig onderzoek plaatsvindt bij organisaties, waarop zij van duidelijk advies worden voorzien.

Een uitgave van:
Clear Vision
Bijlhouwerstraat 6
3511 ZC Utrecht
o.v.v. Leerkring Communicatie in Beeld
T: 030 253 81 01

In opdracht van:
ANBO Nederland
Koningin Wilhelminalaan 3
3527 LA Utrecht
T: 030 233 00 60
E: info@anbo.nl
www.anbo.nl

Fotografie: Geertjan Berman e.a.
Lay-out en opmaak: Clear Vision Design
Drukwerk: Clear Vision Copy

Clear Vision Adviseurs:

Geertjan Berman	(G.J.P.Berman@students.uu.nl)
Mohamed Boussofi	(M.Boussofi@students.uu.nl)
Lauren Hammink	(L.Hammink@students.uu.nl)
Annelieke Kuijpers	(A.Kuijpers@students.uu.nl)

Voorwoord

Met trots presenteert Clear Vision het adviesrapport 'De weg naar de toekomst' met als ondertitel 'ANBO in Leefstijlen'. Met dit rapport hopen wij ANBO op de goede weg te helpen ten aanzien van het gebruik van leefstijlen.

Om dit rapport tot stand te brengen hebben wij hulp gekregen van een aantal mensen waar wij graag onze dank naar willen uitspreken.

Ten eerste onze leerkringdocent Communicatie in Beeld en seniorlid van onze organisatie, prof. dr. Eugène Loos. Wij willen hem bedanken voor de prettige begeleiding, goede adviezen en waardevolle inzichten.

Daarnaast willen we drs. Hans Gerritsen bedanken voor het begeleiden van ons samenwerkingsproces.

Tevens willen we de medewerkers van ANBO bedanken voor alle tijd en moeite die zij in de samenwerking met ons hebben gestoken. In het bijzonder willen we de coördinator marketing en communicatie en onze begeleider vanuit ANBO, Lidia van den Eijnde hartelijk bedanken voor de begeleiding en kritische kanttekeningen.

Ten slotte willen wij alle respondenten danken voor hun waardevolle inbreng tijdens de focusgroepen.

Namens Clear Vision,
Lauren Hammink

Utrecht, 23 april 2010

Inhoudsopgave

Leeswijzer	6
Inleiding	8
De snelle weg	12
Het begin van de weg	16
Blik op de weg	24
De berm	30
Wegwerkzaamheden in voorbereiding	34
Wegwerkzaamheden in uitvoering	37
Literatuurlijst	43
Bijlage CD-rom	44

Leeswijzer

Aangezien elke lezer vanuit een ander perspectief leest, kunt u aan de hand van deze leeswijzer zelf bepalen welke hoofdstukken u door wilt nemen. Na de inleiding zal het advies in het kort weergegeven worden in "De snelle weg". Vervolgens worden de verschillende literatuurstudies besproken die relevant zijn voor de strekking van dit rapport in 'Het begin van de weg'. Met deze informatie is de lezer voorbereid om een blik te werpen op de resultaten in 'Blik op de weg'. In 'De berm' komen de voordelen en kanttekeningen van de indeling in leefstijlen aan bod. Afsluitend worden de aanbevelingen voor ANBO in 'Wegwerkzaamheden in voorbereiding' gegeven en worden er handvatten geboden voor ANBO om de aanbevelingen te bewerkstelligen in 'Wegwerkzaamheden in uitvoering'.

Om het lezen van het rapport te vergemakkelijken en te verduidelijken staan in de kantlijnen belangrijke begrippen. Waar nodig worden deze begrippen kort uitgelegd in die zelfde kantlijn.

Aan het adviesrapport is ook een CD-rom toegevoegd die aanvullende en verdiepende informatie bevat betreffende de literatuur en de methodiek. Daarnaast bevat de CD-rom ook het volledige rapport. Naast de teksten in het rapport kunt u een verwijzing naar een bijlage tegenkomen. Deze wijst u de weg naar de aanvullende informatie die op de CD-rom staat, voor verdiepende informatie. Als u behoefte heeft aan een korte weergave van deze rapportage, neem dan afrit 1 zoals hieronder geïllustreerd.

Inleiding

Aanleiding

De Ouderenbond ANBO is sinds 1 januari 2009 aangesloten bij de vakcentrale FNV en is daarmee de grootste ouderenbond in Nederland. ANBO is de spreekbuis voor bijna 400.000 ANBO- en FNV senioren. Dankzij de aansluiting kan ANBO nog beter dan eerst de belangen van deze senioren vertegenwoordigen. ANBO krijgt door de aansluiting met de FNV een plaats in de besluitvormingsorganen. Ook heeft ANBO een van de FNV-zetels in de Sociaal Economische Raad (SER).

ANBO zet zich al ruim 100 jaar in voor alle 50-plussers. De belangenorganisatie zet zich in voor de positieverbetering van senioren op onder andere het gebied van wonen, werken, vrije tijd, zorg en inkomen. De leden kunnen daarnaast ook terecht voor informatievoorziening, advies en kortingen (www.anbo.nl). Met 400.000 leden is het voor ANBO echter lastig om hun leden in kaart te brengen.

Doelstelling

Om beter in te kunnen spelen op de behoeften en interesses van de leden is het van groot belang om een duidelijk beeld van de eigen achterban te hebben. Daarnaast is het met het oog op ledenwerving ook van belang om een optimale propositie van nieuwe leden te hebben. Leden die wellicht veranderende behoeften en wensen hebben. In opdracht van ANBO onderzoekt Clear Vision wat deze behoeften en interesses onder de leden en potentiële leden van ANBO zijn en of het mogelijk is om op basis van de resultaten leefstijlen te hanteren in de toekomst. Om een antwoord op deze vraag te kunnen krijgen heeft Clear Vision de volgende doelstellingen geformuleerd:

- Inzicht krijgen in de behoeften en interesses van ANBO-leden en potentiële ANBO-leden.
- Het opstellen van verschillende profielen waardoor de ANBO haar leden beter in kaart kan brengen.
- Een basis leggen voor het uitwerken van mogelijke manieren waarop de ANBO met behulp van leefstijlen de belangen van leden en potentiële leden optimaal kan behartigen.

Aanpak

Om deze doelstellingen te kunnen realiseren is er door Clear Vision een breedschalig kwalitatief onderzoek opgezet. Ten eerste is er een wetenschappelijk literatuurstudie verricht waarbij verscheidene relevante onderwerpen met betrekking tot de doelgroep verder uitgelicht zijn om een wetenschappelijke basis te vormen voor het opstellen van ledenprofielen. Naast literair onderzoek vanuit wetenschappelijke achtergronden is empirisch onderzoek gedaan naar de behoeften en interesses van ANBO-leden en potentiële leden. Met het verdiepende onderzoek kan beter op de wensen ingespeeld worden en zal ANBO een beter beeld hebben van haar (potentiële)leden. Voor dit gedeelte van het onderzoek zijn verscheidene **focusgroepen** en **diepte-interviews** gehouden. Het doel van deze focusgroepen en diepte-interviews was om inzicht te krijgen in de denkbeelden van de respondenten met betrekking tot de leefstijlen. In deze focusgroepen is achterhaald of de leefstijlen aansluiten bij de beleving van senioren en of het gebruik van leefstijlen door ANBO wenselijk is. Naar aanleiding van de uitkomsten van de focusgroepen en de wetenschappelijke literatuurstudie zijn er aanbevelingen voor de ANBO opgesteld. Voor verdiepende informatie over de methodologie, raadpleeg de CD-rom, bijlage 5.

Focusgroep:

Een groepsinterview waarbij de interviewer een kleine groep mensen vragen stelt over een bepaald onderwerp. De input van de respondenten zijn de data die wij verkrijgen. De basis van de focusgroep is interactie en discussies. (Morgan 1997).

Diepte-interview:

Een intensief gesprek tussen één respondent en een interviewer waarbij gebruik wordt gemaakt van een gespreksleidraad. Door het toepassen van deze methode wordt een compleet en diepgaand beeld verkregen van individuele opvattingen, motieven en overwegingen (Didakt 2009).

De snelle weg

In dit hoofdstuk wordt op zeer beknopte wijze het advies dat Clear Vision aan ANBO geeft weergegeven.

ANBO is een grote ouderenbond met, na de aansluiting met de FNV, 400.000 leden. Door de grote omvang van het ledenbestand is het voor ANBO lastig om de behoeften en interesses van de leden in kaart te brengen. Op dit punt is de hulp van Clear Vision ingeschakeld. Clear Vision probeert de interesses en behoeften te koppelen aan verschillende leefstijlen. De vier leefstijlen die door Clear Vision worden aangedragen zijn:

Mentor: zet zich in voor de maatschappij en leeft naar eigen regels. De mentor heeft hiermee een actieve levensstijl. De mentor maakt als het ware geen gebruik van de kans met zijn pensioen te gaan, maar zet grotendeels zijn werkende leven voort. De ouderen die zich volgens een mentorprofiel gedragen hebben dit doorgaans te danken aan het feit dat ze een hoog opleidingsniveau hebben, veel sociale vaardigheden in het werkende leven hebben opgedaan en financieel kapitaal hebben.

Recreant: is gericht op de ontspannen oude dag en richt zich dus niet zozeer op de maatschappij of op de medemens. Voor deze ontspanning bezit de recreant de financiële middelen. Net als de mentor is de recreant zelfsturend in de activiteiten die ze ondernemen, maar de recreant is meer gericht op de eigen doelen. Dit in tegenstelling tot een vrijwilliger die zich juist inzet voor de maatschappij.

Vrijwilliger: laat zich leiden door de maatschappelijke regels en doelen. De mensen die leven volgens het profiel van de vrijwilliger zijn bij uitstek sociale personen. Het verrichten van vrijwilligerswerk en het verlenen van mantelzorg spelen een grote rol in het leven van de vrijwilliger.

Verzorgde: verschilt enorm van de andere drie leefstijlen. De verzorgde heeft een passieve houding in de maatschappij. Net als de recreant is de verzorgde gericht op de eigen directe omgeving, maar heeft een veel afhankelijker positie en is meer gebonden aan de maatschappelijke regels (Brouwer e.a. 2005).

Door middel van focusgroepen heeft Clear Vision onderzocht of deze leefstijlen aansluiten bij de beleving van senioren. Op basis van de resultaten van deze focusgroepen doet Clear Vision enkele aanbevelingen aan ANBO.

Aanbeveling 1:

Maak onderscheid tussen actieve senioren en verzorgden.

Naar aanleiding van de resultaten uit de focusgroepen kan er een onderscheid gemaakt worden tussen actieve senioren, hieronder vallen de recreant, mentor en vrijwilliger, en aan de andere kant verzorgden. De senioren die onder de leefstijl verzorgde vallen zijn beperkter in hun handelen en plaatsen de leefstijlen recreant, mentor en vrijwilliger tegenover hun eigen leefstijl. ANBO kan dus onderscheid maken tussen actieve senioren en verzorgden.

Aanbeveling 2:

Pas de informatieverspreiding aan op de leefstijlen.

Vanuit de leefstijlen hebben de senioren bepaalde behoeften en interesses ten aanzien van ANBO. Een mentor heeft bijvoorbeeld interesse in de politiek, computers en lezingen en een recreant in dagjes uit en kortingen. ANBO kan haar informatie over de producten en diensten afstemmen op de leefstijlen en op deze manier de leden gericht informeren. Ons advies is om elke actieve senior algemene informatie te verschaffen via het ANBO Magazine en de site. Deze informatie bestaat uit inlichtingen over ANBO en de informatie die voor de leefstijl recreant bedoeld is. Hiernaast kunnen de leden die tevens de leefstijl mentor en/of vrijwilliger hebben, extra informatie verkrijgen. De leden van ANBO die onder de leefstijl verzorgde vallen kunnen aparte informatie verkrijgen over zorg en recreatieve activiteiten met ondersteuning.

Aanbeveling 3:

Verspreid de algemene informatie voor actieve senioren middels het ANBO Magazine en de specifieke informatie voor verzorgden, mentoren en vrijwilligers via een extra uitgave van het ANBO Magazine of per e-mail.

Het ANBO Magazine kan het best gebruikt worden om de algemene informatie voor actieve senioren te verspreiden. De specifieke informatie voor mentoren en vrijwilligers kan via een extra uitgave van het ANBO Magazine of, wanneer veel mentoren en/of vrijwilligers gebruik maken van email, per mail verzonden worden. De specifieke informatie voor verzorgden kan het best middels een speciale uitgave van het ANBO Magazine verspreid worden.

Aanbeveling 4:

Maak een vragenlijst zodat de nieuwe leden bij aanmelding ingedeeld kunnen worden in leefstijlen.

Clear Vision heeft een vragenlijst ontwikkelt die uitwijst onder welke leefstijl de nieuwe leden vallen. Deze is te vinden op pagina 37.

Aanbeveling 5:

Stuur deze vragenlijst ook naar alle bestaande leden.

Deze vragenlijst kan ook naar alle bestaande leden worden gestuurd, zodat ook deze leden kunnen worden ingedeeld op leefstijl.

Aanbeveling 6:

Stuur elke vijf jaar een "update" vragenlijst rond.

De leden kunnen van behoeften en interesses veranderen en dan is het van belang dat ook ANBO hierop inspeelt. Om deze reden is het essentieel dat elke vijf jaar het ledenbestand wordt geactualiseerd wat betreft leefstijlen.

Aanbeveling 7:

Breng de indeling naar leefstijlen onder de aandacht bij de doelgroep.

Ons advies is om een promotiecampagne te starten waarin de leefstijlen worden geïntroduceerd met verschillende aansprekende plaatjes en slogans. Daarnaast is het belangrijk dat de website aangepast wordt op de indeling naar leefstijlen.

Aanbeveling 8:

Geef opdracht tot vervolgonderzoek.

Het onderzoek dat Clear Vision verricht geeft ANBO een basis voor ledenprofielen. Dit onderzoek is echter nog niet uitputtend. Daarom is het aan te raden om vervolgonderzoek te laten uitvoeren naar de koppeling tussen producten en diensten aan de leefstijlen zodat ANBO een nog gedetailleerder beeld krijgt.

Vergrijzing:

Het verouderen van de bevolking waardoor er een scheve verhouding bestaat tussen werkenden, tussen de 20 en 64 jaar, en de niet werkenden, de 65-plussers

Het begin van de weg

ANBO behartigt de belangen van vele ouderen in de Nederlandse samenleving. Ouderen zijn de laatste jaren in de maatschappij een zogenoemd "hot item". Niettemin omdat er steeds meer ouderen komen. Dit proces wordt **vergrijzing** genoemd.

Er zijn drie oorzaken te noemen voor de vergrijzing in Nederland. Ten eerste is in de afgelopen decennia de levensverwachting van de mens toegenomen. Door verbeterde zorg is de gemiddelde leeftijd waarop men sterft in de afgelopen 60 jaar toegenomen (CBS 2009). Tevens is de vruchtbaarheid van de Nederlandse bevolking sterk gedaald. Ten slotte speelt de babyboom generatie een grote rol. Dit is de, relatief grote, generatie die vlak na de Tweede Wereldoorlog is geboren en deze generatie zal gaan zorgen voor een eerste vergrijzinggolf. De gevolgen van de vergrijzing zijn omvangrijk en lopen sterk uiteen van zeer positief tot zeer negatief. Sommige mensen zien vergrijzing als een verrijking, doordat kennis langer behouden blijft en oudere mensen vaak een bijdrage leveren aan de samenleving. Maar meestal wordt er gepraat over de vermeende negatieve gevolgen, zoals de verhoging van de AOW-leeftijd en gezondheidszorg. Voor verdiepende informatie over vergrijzing, raadpleeg de CD-rom, bijlage 1.

In de toekomst zal het aantal ouderen in de Nederlandse samenleving nog verder stijgen. Het Sociaal Plan Bureau (SCP) voorspelt dat er in 2035 6 miljoen 55-plussers zullen zijn, waarvan 4 miljoen 65-plussers (SCP 2006). Voor ANBO scheidt dit veel kansen. ANBO richt zich immers op ouderen en deze doelgroep zal zich in de toekomst alleen maar verder uitbreiden.

ANBO kan echter onmogelijk van al haar leden weten waar de behoeften en interesses liggen ten aanzien van de vele diensten en producten die ANBO aanbiedt. Maar waar komen die verschillende behoeften en interesses vandaan? Zijn deze behoeften per individu verschillend of zijn deze te clusteren doordat bepaalde mensen dezelfde dingen meegemaakt hebben in hun leven in een bepaalde tijd? En hechten deze mensen daardoor meer waarde aan bepaalde zaken in het leven, dan mensen die in een andere omgeving of tijdperk opgegroeid zijn?

Een manier om mensen te clusteren tot groepen is door middel van generaties. Uit verscheidene onderzoeken blijkt dat mensen die in bepaalde geboorteaargangen geboren zijn, samengesmeed kunnen worden tot generaties. Deze generaties hebben ieder verschillende wensen en kansen. Dit komt mede doordat zij gevormd zijn door gemeenschappelijke gebeurtenissen en andere trendbreuken gedurende hun leven (Becker 1992). Eerst wordt er dieper ingegaan op de verschillende generaties en daarna volgt een deel over de veranderingen in het leven van de individu in de twintigste eeuw en welke maatschappelijke gebeurtenissen hier een rol bij gespeeld hebben.

Ouder worden in generaties

Voor ANBO is het van belang om generaties te onderscheiden. Door verschillende kansen en beperkingen, waar mensen met name tijdens hun **formatieve periode**, te maken mee hebben gehad, kunnen zij hun verdere leven anders reageren op veranderingen en gebeurtenissen in het leven.

De Utrechtse socioloog Henk Becker is een van de eersten in Nederland die zich verdiept heeft in generaties en met een zogenaamde generatietheorie komt. Hij heeft een patroon van vier generaties geformuleerd, dit zijn de vooroorlogse generatie, de stille generatie, de **protestgeneratie** en de verloren generatie.

Bij de vooroorlogse generatie, waarvan de leden geboren zijn tussen 1910 en 1929, staat een conventionele levensloop centraal. De leden van de stille generatie, geboren tussen 1930 en 1940, zijn net als de vooroorlogse generatie traditioneel opgevoed. Deze generatie kwam niet in opstand tegen zaken als discriminatie en zet het burgerlijke waardepatroon voort. De protestgeneratie bestaat deels uit de "babyboomers", karakteristiek voor deze generatie is dat zij waarde hechten aan zaken als democratisering en individuele ontplooiing. Zij hebben een culturele revolutie laten plaatsvinden (Becker 1992). De protestgeneratie is het belangrijkste voor ANBO. De jongste leden van de generatie bereiken binnen nu en tien jaar de pensioengerechtigde leeftijd en vallen daarmee in de doelgroep van ANBO. Voor verdiepende informatie over generaties, raadpleeg de CD-rom, bijlage 2.

Formatieve periode:

De periode jeugd en adolescentie waarin vele indrukken opgedaan worden, waardoor men het verdere leven nog beïnvloed wordt. Men noemt dit vaak de belangrijkste levensfase in het leven van de mens (Becker 1992).

Protestgeneratie:

De protestgeneratie bestaat uit mensen geboren tussen 1940 en 1955. Deze generatie heeft in haar formatieve periode de rijke jaren na de tweede wereldoorlog meegemaakt en zijn geboren in een tijd met grote welvaartsstijging. Autonomie, democratie en hun kritische blik op de maatschappij staan centraal bij deze generatie. Zij zijn maatschappelijk betrokken en zij hebben mede door hun politieke

Levensfase:

Verscheidene levensfasen die ieder mens doorloopt in zijn leven, van geboorte tot aan het overlijden. De levensfase laat zien in welke fase wij ons bevinden van het leven en wat wij in die fase zouden kunnen meemaken (Van Aken e.a. 2006).

Het is belangrijk om een verschil te maken tussen verschillende **levensfasen** en generaties. Als men praat over de jongere of de oudere generatie, laat men in het midden in welke periode de betrokken individuen geboren zijn. In deze betekenis is er in alle tijden en op alle plaatsen een oudere en een jongere generatie (Becker 1992). Voor ANBO is met name de oudere generatie van belang, omdat zij in de levensfase zitten waarin zij de pensioengerechtigde leeftijd bereikt hebben of binnen aanzienlijke tijd bereiken.

De indeling naar levensfasen wordt gebruikt om te laten zien hoe formatieve ervaringen van verschillende generaties hun doen en laten in een latere levensfase bepalen en zij daardoor anders reageren op bepaalde gebeurtenissen. (Adriaansen 2006). In de volgende paragraaf gaan we dieper op deze verschillende levensfasen in.

Ouder worden in levensfasen

Zoals hierboven verondersteld is, kunnen mensen geclusterd worden door de indeling van levensfasen. Ieder mens doorloopt in zijn leven meerdere fasen. Om te beginnen de vroege jeugd, waarin vele primaire indrukken worden opgedaan. Daarna de jongvolwassenheid, deze begint ongeveer vanaf je vijftiende en eindigt rond het dertigste levensjaar, waarin vele belangrijke verkennings- en oriëntatie indrukken gedaan worden. De derde fase is het midleven, de consolidatie, waarin de afgeronde opleiding wordt omgezet naar het werkleven en men op zoek gaat naar de juiste relatie. De laatste fase is die van de ouderdom, vanwege hedendaagse technologieën en langere levensverwachtingen is deze fase opgesplitst in de actieve ouderdom en de inactieve ouderdom (Van Aken e.a. 2006).

Voor ANBO is het ook van groot belang om deze laatste twee fasen te onderscheiden. De actieve ouderdom begint ongeveer rond het zestigste levensjaar. Men pakt oude gewoonten en interesses weer op en vindt sociale relaties en vrijetijdsbesteding steeds belangrijker. De zorg voor anderen kan in deze fase belangrijk zijn, maar naarmate men ouder wordt neemt de zorg voor zichzelf en de directe partner toe. In deze laatste fase, ongeveer vanaf het 80^e levensjaar, is men geestelijk of fysiek afhankelijk geworden van de zorg van anderen. De participatie in de maatschappij wordt kleiner en de behoefte aan vrijetijdsbesteding en sociale relaties ook. Deze fase wordt de inactieve ouderdom genoemd (Van Aken e.a. 2006). Voor verdiepende informatie over levensfase, raadpleeg de CD-rom, bijlage 3.

Om een beter inzicht in het ledenbestand te krijgen, dient ANBO een beeld te vormen over haar leden en daarbij is het belangrijk om onderscheid te maken tussen leden die maatschappelijk actief en betrokken zijn, de actieve ouderen, en de leden die meer fysiek en sociaal afhankelijk zijn, de inactieve ouderen. De behoeften en interesses van deze leden verschillen en daar kan ANBO op inspelen.

Er zijn echter nog steeds grote verschillen tussen individuen, of groepen individuen en de manier waarop zij hun **levensloop** vormgeven. Het grootste en belangrijkste verschil zit in de **karaktereigenschappen**. Deze persoonlijke eigenschappen zorgen ervoor dat ieder zijn/haar eigen levensfasen indeelt naar de eigen behoeften en interesses. Daarnaast zijn er ook andere uitgangspunten voor een diversiteit in levenslopen (Van Aken e.a. 2006).

Ouder worden volgens de eigen levensloop

Door verschillende karaktereigenschappen geeft ieder zijn/haar levensloop op de eigen manier vorm. Ondanks dat men gezamenlijk bepaalde fasen van het leven doorloopt, is niet iedere fase voor ieder individu gelijk. Keuzes worden beïnvloed door sociale kenmerken. Daarnaast hebben sociale kenmerken een duidelijke doorwerking op de verscheidene fasen in de levensloop. Deze sociale kenmerken hebben doorwerking in het verdere leven en het maken van bepaalde keuzes.

Naast karaktereigenschappen en sociale kenmerken zijn er nog meer aspecten die zorgen voor een diversiteit in de levensloop en daarmee ook voor andere behoeften en interesses onder ouderen in de samenleving. Deze "**life events**" kunnen impact hebben op het doen en laten van een persoon. Welke invloed "life events" hebben is moeilijk vast te stellen, maar dat het invloed heeft is wel alom bekend (Van Aken e.a. 2006).

Ouder worden in een veranderende maatschappij

Tot ver in de jaren 50 was er een standaardlevensloop. Men had een duidelijke indeling naar leren, werken/zorg en tot slot het pensioen. Mannen hadden een langere leerfase en waren de kostwinners in het gezin. De vrouwen trouwden na een kortere leer- en werkfase en ontfermden zich over de zorg voor de partner, kinderen en eventuele anderen en het huishouden (Van Aken e.a. 2006).

Levensloop:

De levensloop is de blauwprint van het leven, niet alleen het resultaat van voorgeschreven verordeningen en regels, maar ook prioriteiten, keuzes en beslissingen die individuen zelf bepalen, zelf behoren te bepalen en waar zij ook zelf verantwoordelijkheid voor (behoren te) gedragen (Evenhuis 2002).

Karaktereigenschappen:

Persoonlijke eigenschappen zoals temperament, persoonlijkheid, gehechtheid e.d. zorgen ervoor dat ieder zijn eigen leven indeelt naar zijn/haar eigen behoeftes en interesses. De persoonlijke eigenschappen worden beïnvloed door sociale kenmerken. Deze kenmerken zijn onder andere sekse, opleiding, etniciteit en milieu (Van Aken e.a. 2006).

"Life events":

Specifieke en concrete gebeurtenissen die een persoon maakt zoals hij of zij is. De gebeurtenissen kunnen meer of minder gewenst zijn, ze kunnen meer of minder gekozen zijn, ze kunnen zeldzaam zijn of standaard, ze kunnen veroorzaakt zijn door de persoon zelf of door anderen, of ze kunnen individueel of collectief zijn (van Aken e.a. 2006). "Life events" kunnen mensen positief of negatief beïnvloeden in het leven.

Deze standaardlevensloop is tegenwoordig niet meer toepasbaar, doordat men voor steeds meer keuzes komt te staan. In de hedendaagse levensloop staat autonomie, zelfbewustzijn en het nemen van beslissingen centraal. De hedendaagse levenslopen moeten rekeningen houden met een hoge mate van flexibiliteit en eigen verantwoordelijkheden. De standaardlevensloop wordt vervangen door de keuzebiografie. Door rekening te houden met de grote algemene veranderingen van de levensloop kan ANBO in de laatste fasen van de levensloop beter inspelen op deze veranderde behoeften en interesses van de leden.

Een van de algemene grote veranderingen in de levensloop is de levensverwachting. De levensverwachting is tegenwoordig hoger en mensen genieten langer van hun gezondheid. Men heeft pas op latere leeftijd zorg nodig en is langer onafhankelijk. Daarnaast is het aantal geboorten fors afgenomen door het gebruik van anticonceptiemiddelen. Ontwikkelingen in de autonomie en de individualisering zorgen voor een andere invulling van het leven. Zo zijn vrouwen sterk geëmancipeerd en hebben zij een veel hogere participatiegraad op de arbeidsmarkt (Schipper 2002).

Daarnaast zijn er belangrijke technologische ontwikkelingen geweest. Mensen kregen eigen auto's, de telefoon werd een belangrijk communicatiemiddel en de massamedia ontstond. Ook de komst van het internet in de jaren 90 is een belangrijke omslag geweest. ICT neemt hedendaags een centrale rol in voor veel mensen. Iedere nieuwe generatie vormt op grond van ervaring een bepaald mediagebruikspatroon. Waar vroegere generaties niet opgegroeid zijn met het internet en er minder bekend mee zijn, is het gebruik van ICT als werk en vrijetijdsbesteding veel normaler voor latere generaties die opgegroeid zijn met gedrukte media, radio en televisie.

Voor de huidige generatie ouderen zal het opdoen van ervaringen met ICT minder eenvoudig zijn. Zij hebben geleerd hun behoeften aan informatie en vermaak op andere manieren te verkrijgen. Daarnaast is het gebruik van computers voor ouderen een drempel vanwege hun psychische en fysieke aard (Huysmans 2004).

Ouder worden volgens een bepaalde leefstijl

Het aandeel ouderen in de samenleving blijft groeien. De grote groep "babyboomers" van de protestgeneratie bereikt binnen nu en tien jaar de pensioengerechtigde leeftijd. Daarnaast behoren ouderen nu nog steeds tot het minst welvarende deel van de bevolking. De situatie is echter aan het veranderen. Er worden meer alleenstaande ouderen verwacht die gemiddeld een hogere opleiding hebben genoten. De ouderen van nu komen nog uit het industriële tijdperk terwijl de nieuwe ouderen opgegroeid zijn in een diensteneconomie (Huysmans 2004). Daarnaast zorgt het hogere opleidingsniveau voor een betere financiële situatie en daarmee tot een grotere bestedingsruimte en bestedingsvrijheid, zo is er in de laatste fase meer ruimte voor ontspanning en overdracht (Brouwer e.a. 2005). In de toekomst zal de samenleving alleen maar meer waarde gaan hechten aan financiële en materiële zaken dan dat nu het geval is.

Het veranderen van een standaard levensloop in een keuzebiografie en de verschillen tussen generaties en levensfasen, hebben geleid tot verschillende **leefstijlen**. Opgroeien in de oorlog waarin veel angst heerste veroorzaakte een andere leefstijl dan opgroeien ten tijden van economische hoogconjunctuur. Deze leefstijlen gaan gepaard met andere behoeften en wensen, men heeft een andere indeling van tijd en andere relaties met mensen om zich heen ontwikkelt. Daarnaast komt dit ook tot uiting in de verschillen in inkomsten en uitgaven (Brouwer e.a. 2005).

De indeling van tijd kan variëren van tijd voor jezelf of tijd met anderen. De mensen die maatschappelijk gericht zijn zullen hoogstwaarschijnlijk meer tijd met anderen besteden. Deze verschillen zorgen ervoor dat het moeilijk is om mensen van een etiket te voorzien, dit geldt daardoor ook voor ouderen. Om ouderen naar leefstijlen in te delen moet er rekening gehouden worden met een paar zaken. Werken, sparen en het leven voor later zijn minder belangrijk voor de (inactieve) ouderen. Ze verrichten nog maar zelden betaald werk en hebben geen kinderen meer om te onderhouden waardoor er een grotere vrijheid in besteding is van tijd. Daarmee zijn wij tot een variatie in vier typen ouderen gekomen: de mentor, de recreant, de vrijwilliger en de verzorgde.

Leefstijl:

De manier waarop iemand zijn eigen leven vormgeeft en invult. Hierbij is er een onderscheid gemaakt tussen een leven waar de focus op de eigen doelen of maatschappelijke doelen ligt en een onderscheid in een leven volgens de eigen regels of de regels van de maatschappij. (Brouwer e.a. 2005)

Mentor

De **mentor** zet zich in voor de maatschappij en leeft naar eigen regels. De mentor heeft hiermee een actieve levensstijl. De mentor maakt als het ware geen gebruik van de kans met zijn pensioen te gaan, maar zet grotendeels zijn werkende leven voort. De ouderen die zich volgens een mentorprofiel gedragen hebben dit doorgaans te danken aan het feit dat ze een hoog opleidingsniveau hebben, veel sociale vaardigheden in het werkende leven hebben opgedaan en financieel kapitaal hebben.

Recreant

De **recreant** is gericht op de ontspannen oude dag en richt zich dus niet zozeer op de maatschappij of op de medemens. Voor deze ontspanning bezit de recreant de financiële middelen. Net als de mentor is de recreant zelfsturend in de activiteiten die ze ondernemen, maar de recreant is meer gericht op de eigen doelen. Dit in tegenstelling tot een vrijwilliger die zich juist inzet voor de maatschappij.

Vrijwilliger

De **vrijwilliger** laat zich leiden door de maatschappelijke regels en doelen en de mensen die leven volgens het profiel van de vrijwilliger zijn bij uitstek sociale personen. Het verrichten van vrijwilligerswerk en het verlenen van mantelzorg spelen een grote rol in het leven van de vrijwilliger.

Verzorgde

De leefstijl van de **verzorgde** verschilt enorm van de andere drie leefstijlen. De verzorgde heeft een passieve houding in de maatschappij. Net als de recreant is de verzorgde gericht op de eigen directe omgeving, maar heeft een veel afhankelijker positie en is meer gebonden aan de maatschappelijke regels (Brouwer e.a. 2005). Voor verdiepende informatie over leefstijlen, raadpleeg de CD-rom, bijlage 4.

ANBO kan deze verschillende leefstijlen koppelen aan behoeften van 50 plussers. De leefstijlen geven aan waarin ouderen geïnteresseerd zijn en wat hun wensen zijn. Een mentor is meer gericht op diensten en producten met betrekking tot de politiek, lezingen en andere maatschappelijke zaken. De recreant zal bij ANBO interesse hebben in diverse kortingen, dagjes uit en andere zaken waar met name het vrijetijdsleven mee gevuld kan worden. De vrijwilliger is geïnteresseerd in informatie met betrekking tot mogelijkheden omtrent vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld mantelzorg. De verzorgde tot slot heeft met name profijt bij de producten en diensten van ANBO betreffende zorgzaken.

Naar aanleiding van het wetenschappelijk literatuur onderzoek is er verdiepend onderzoek gedaan om te onderzoeken in hoeverre de diensten en producten van ANBO aan de verschillende leefstijlen gekoppeld kunnen worden.

Blik op de weg

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de verschillende interviews besproken. Het verkrijgen van deze resultaten gebeurde via verschillende methoden van interviewen. We hebben drie focusgroepen en meerdere diepte-interviews gehouden, waarbij we bij de focusgroepen een klein groepje mensen vragen stelden over leefstijlen en bij de diepte-interviews mensen individueel vragen stelden. Zowel bij de focusgroepen als bij de diepte-interviews zijn dezelfde vragen gesteld aan de respondenten. Daarnaast hebben alle respondenten een vragenlijst ingevuld over sociale kenmerken en de koppeling tussen diensten en producten en leefstijlen. Voor verdiepende informatie over de methodologie raadpleeg de CD-rom, bijlage 5.

Tijdens de verschillende interviews zijn een aantal aspecten naar voren gekomen. Ten eerste is er over het algemeen positief gereageerd op de leefstijlen. Iedereen herkent zichzelf en zijn of haar omgeving in de leefstijlen en kan duidelijk aangeven tot welke leefstijl hij of zij behoort. Het grootste deel van de respondenten vindt de leefstijlen allesomvattend en geeft aan geen leefstijl te missen. De meeste senioren geven aan zichzelf tot twee leefstijlen te rekenen, namelijk de mentor en recreant.

Ik ben mentor, maar omdat ik mezelf nu alleen bezig wil houden met genieten van de oude dag zie ik mezelf ook als een recreant. (Mentor en recreant, 68 jaar)

Bijna alle respondenten kunnen zich vinden in de leefstijl recreant. Een ontspannen oude dag, genieten, vrijheid, actief, gezond en hobby's zijn termen die vaak naar voren komen bij de gedachte aan een recreant. Dit spreekt vrijwel iedereen aan en herkent zichzelf hierin. Uit het onderzoek is gebleken dat de beleving onder de respondenten van de leefstijl recreant verschilt van het beeld dat in de literatuur wordt geschetst. De manier waarop wij, aan de hand van de uitkomsten van onze interviews, het beeld van de recreant schetsen is niet zozeer gericht op het financiële aspect, maar op het genieten van een oude dag.

Momenteel ben ik op een leeftijd aangekomen dat ik me alleen bezig houdt met ontspannen. Ik wil geen verplichtingen hebben, maar gewoon genieten van het leven. (Recreant, 70 jaar)

De tweede leefstijl die vaak herkend wordt, is de mentor. In veel gevallen geven de respondenten aan zichzelf te herkennen in de recreant én de mentor.

Associaties die men aan de leefstijl mentor koppelt zijn: geestelijk actief, in de maatschappij staan, goed met computers om kunnen gaan, zichzelf ontwikkelen, politieke betrokkenheid, kennis verwerven en het werkende leven voortzetten. Met name de jongere senioren, tussen de 50 en 65 jaar, herkennen zich vaak in deze leefstijl.

Tot nu toe heb ik me mijn hele leven lang al bezig gehouden met de politiek en ben ik betrokken geweest bij verschillende organisaties, waarbij het mijn taak was om mensen aan te sturen. (Recreant en mentor, 67 jaar)

De leefstijl vrijwilliger wordt in enkele gevallen herkend door de respondenten. Associaties die hierbij opkomen zijn: elkaar helpen, verzorgen en verplichtingen hebben ten opzichte van diegene die je helpt. De respondenten geven duidelijk aan dat het noodzakelijk is dat er vrijwilligers zijn. Zonder vrijwilligers zullen veel senioren, die hulp nodig hebben, het moeilijk hebben. In de ogen van de respondenten zijn vrijwilligers ervoor om de senioren te helpen en gezelschap te houden.

Vrijwilligers zijn hele goede mensen. Zonder vrijwilligers zouden er veel ouderen zijn die het heel erg moeilijk zouden hebben om het dagelijks leven door te komen. (Verzorgde, 86 jaar)

Sommige van de respondenten verrichten wel vrijwilligerswerk, maar rekenen zichzelf niet tot de leefstijl van vrijwilliger. De reden hiervoor is dat men van het vrijwilligerswerk geniet en zichzelf daarom rekent bij de leefstijl recreant.

Ik geef vrijwillig een uur zangles per week in het verzorgingstehuis, maar ik zie mezelf niet als een vrijwilliger, omdat ik het leuk vind om te doen, (Recreant, 64 jaar)

Weinig respondenten rekenen zichzelf tot de leefstijl verzorgde. Associaties die men heeft met deze leefstijl zijn: oud, hulpbehoevend, afhankelijk, WMO en een triest beeld. Hoewel een aantal respondenten in een verzorgingstehuis woont en dagelijks zorg nodig heeft, geven zij aan niet tot de leefstijl verzorgde te horen. Naar ons idee heeft dit te maken met dat senioren geen verzorgde willen zijn en dat deze leefstijl sombere associaties teweeg brengt.

Ik zie mezelf niet als een verzorgde, maar door een nieraandoening wordt in beperkt in mijn handelen. (Recreant, 81 jaar)

Het is een feit dat een groot deel van de senioren afhankelijk is van zorg en daarom vindt Clear Vision het belangrijk dat ook deze leefstijl bij de indeling betrokken blijft.

De jongere senior geeft aan nog niet met deze leefstijl bezig te zijn.

De leefstijl van de verzorgde associeer ik met iemand die in zijn laatste levensfase is aangekomen en er eigenlijk niet meer van geen verzorgde te zijn. (Recreant en mentor, 55 jaar)

Uit de interviews is ook naar voren gekomen dat de missie en visie van de ANBO voor veel mensen onbekend is, dit kan een reden vormen voor lage betrokkenheid bij de leden. Een van de organisaties waarbij de senioren zich betrokken voelen is de Katholieke Bond voor Ouderen, KBO. Deze organisatie kenmerkt zich door de katholieke normen en waarden die tevens hun missie en visie uitdragen. De leden die bij de KBO aangesloten zijn herkennen zichzelf in deze normen en waarden en voelen zich betrokken bij de organisatie. Volgens de respondenten kan ANBO hierop in spelen en ervoor zorgen dat hun leden net zo een betrokkenheid voelen bij hun normen en waarden als bij andere seniorenorganisaties.

Als de KBO een uitstapje organiseert, krijgen ze tien bussen vol. Als de ANBO dit doet dan moeten ze blij zijn als ze een bus vol krijgen. (Recreant en mentor, 67 jaar)

Verder is er door de respondenten aangegeven dat de leefstijlen een goede manier zijn om de senioren in te delen. Een aantal respondenten is echter bang dat zij door de leefstijlen worden uitgesloten van bepaalde informatie.

Je kunt dus niet bij voorbaat mensen indelen in rollen, want dat zou betekenen dat je mensen uitsluit van interesses en behoeftes die ze wel hebben. (Recreant en mentor, 69 jaar)

In de vragenlijst die tijdens de interviews aan de respondenten is voorgelegd, werd een vraag gesteld over de koppeling van diensten en producten aan de leefstijlen. De respondenten konden aangeven tot welke leefstijl zij zichzelf rekenden en vervolgens welke producten en diensten van ANBO zij het aantrekkelijkst vonden. Uit de resultaten van deze vraag werd duidelijk welke producten en diensten gekoppeld kunnen worden aan welke leefstijl. Hieruit kwam een vrij eenduidig beeld.

Ten eerste viel het op dat bijna alle respondenten, ongeacht tot welke leefstijl zij zichzelf rekenden, geïnteresseerd zijn in dagjes uit en kortingen op verzekeringen, brillen, boeken, theater en musea. Dit zijn tevens de producten en diensten waarin de senioren die onder de leefstijl recreant vallen, geïnteresseerd zijn.

De respondenten die zichzelf tot de leefstijl recreant rekenden zijn geïnteresseerd in dagjes uit, kortingen op verzekeringen, brillen, boeken, theater en musea en workshops en cursussen.

Vervolgens werd duidelijk dat de respondenten die aangaven dat zij onder de leefstijl mentor vielen met name geïnteresseerd zijn in lezingen, politieke belangenbehartiging en workshops en cursussen.

De respondenten die zichzelf als een vrijwilliger zagen, tonen interesse in informatievoorziening over zorg, juridische zaken en belasting en hulp bij problemen met computers. Hierbij gaven de vrijwilligers aan dat zij met name geïnteresseerd zijn in het verlenen van hulp bij problemen met computers en het voorzien van informatie.

Tot slot hebben de respondenten die tot de verzorgden behoorden belangstelling voor informatievoorziening over zorg, juridische zaken en belasting, hulp bij problemen met computers en het trefpunt.

Op basis van de resultaten uit de focusgroepen, diepte-interviews en de vragenlijst zijn de aanbevelingen voor ANBO geformuleerd. In het volgende hoofdstuk, de berm, worden de kanttekeningen en voordelen besproken die tijdens de interviews naar voren zijn gekomen met betrekking tot de indeling in leefstijlen. Vervolgens komen in de hoofdstukken wegwerkzaamheden in voorbereiding en wegwerkzaamheden in uitvoering de aanbevelingen

afrit 24^t/m 26

E19

Doorgaande Weg

A16

8

De Weg naar de
Toekomst

N210

De berm

Een indeling naar leefstijlen biedt niet alleen voordelen, maar Clear Vision wil ook een aantal kanttekeningen schetsen. In dit hoofdstuk worden de kanttekeningen weergegeven en daarna worden de voordelen geschetst die naar onze mening tegen de kanttekeningen opwegen.

Zoals in de resultaten naar voren is gekomen, kunnen bijna alle respondenten zich vinden in de leefstijl recreant. Maar helaas kan niet iedereen tot de leefstijl recreant behoren. De financiële situatie van een persoon moet het wel toelaten om leuke dingen te doen.

*Je portemonnee moet het wel toelaten om een recreant te zijn
(Recreant en vrijwilliger, 65 jaar)*

Sommige senioren moeten rondkomen van een AOW uitkering en hebben hierdoor simpelweg geen geld om dure uitstapjes te maken.

Met deze senioren kan ANBO rekening houden door de kosten voor recreatieve activiteiten zo laag mogelijk te houden.

De volgende kanttekening die uit de interviews naar voren kwam, is dat de respondenten van mening zijn dat leefstijlen de senioren in een hokje plaatsen. In de resultaten is al genoemd dat onder een groot deel van de respondenten angst voor deze categorisering bestaat. Bij de aanbevelingen houden wij rekening met deze angst, doordat leden onder de meerdere leefstijlen kunnen vallen.

Een laatste kanttekening is dat een dergelijke indeling naar leefstijlen tijd en geld kost. Meer tijd van ANBO medewerkers om de leden in te delen in leefstijlen en om voor de verschillende leefstijlen specifieke informatie te verzamelen en te verspreiden. En tijd kost geld.

Daarnaast is er ook extra geld nodig voor de verspreiding van de informatie wanneer dit geschiedt met extra drukwerk. Deze kosten kunnen bespaard worden wanneer de extra informatie voor mentoren en/of vrijwilligers per e-mail wordt verstuurd. In de toekomst zal er door steeds meer senioren gebruik worden gemaakt van email. Hierdoor komen er in de toekomst steeds minder kosten in drukwerk te zitten.

Echter zijn de voordelen van de indeling in leefstijlen groot. Een punt waarop ANBO vooruitgang kan boeken, is de reputatie. Tijdens de interviews kwam naar voren dat een groot deel van de respondenten zich niet bij de ANBO aanmeldt, omdat zij zich niet aangesproken voelt door de term oudere, ondanks dat zij in de doelgroep van ANBO vallen.

*Ik ben toch nog geen oudere, waarom zou ik me dan bij een ouderenbond aansluiten?
(Recreant en vrijwilliger, 66 jaar)*

Vaak denken de respondenten dat ANBO alleen interessant is voor echte ouderen. Een paar respondenten dachten zelfs dat ANBO alleen bingo- en klaverjasavonden aanbiedt.

Bovendien gaven zowel leden als niet-leden aan dat ANBO te leeftijd georiënteerd is. Volgens de respondenten zou ANBO niet zo zeer moeten inspelen op de leeftijd, maar juist op de interesses van mensen. Hierdoor voelen zij zich meer aangesproken. Dit is het punt waarop de leefstijlen in beeld komen. De leefstijlen geven aan waar de interesses van mensen liggen. Een mentor is geïnteresseerd in politiek en de maatschappij, een vrijwilliger heeft belangstelling voor vrijwilligerswerk en mantelzorg, een verzorgde heeft belang bij informatie over de zorg en iedereen valt onder de leefstijl recreant en wil genieten van de oude dag.

Door gebruik te maken van de leefstijlen kan ANBO inspelen op de interesses van haar (potentiële) leden en hebben ze belangstelling voor de producten en diensten van ANBO. Dit zal zorgen voor een grotere binding tussen de leden en ANBO.

Wegwerkzaamheden in voorbereiding

In dit hoofdstuk worden de aanbevelingen die Clear Vision aan ANBO geeft besproken. Met behulp van deze aanbevelingen wil Clear Vision ANBO op de goede weg helpen ten aanzien van het gebruik van leefstijlen.

Aanbeveling 1:

Maak onderscheid tussen actieve senioren en verzorgden.

Op basis van de interviews kan gesteld worden dat vrijwel iedereen van de oude dag wil genieten en zich kan vinden in de leefstijl recreant. Daarnaast kan men ook onder een andere leefstijl vallen, bijvoorbeeld mentor of vrijwilliger. De senioren die onder de leefstijl verzorgde vallen zijn beperkter in hun handelen, waardoor het lastiger wordt om zich in de leefstijl recreant te plaatsen. Hierdoor plaatsen de verzorgden de leefstijlen recreant, mentor en vrijwilliger tegenover hun eigen leefstijl. Daarop aansluitend vonden mensen die onder de leefstijl mentor vallen dat verzorgde het tegenovergestelde is van hun eigen leefstijl.

Hieruit blijkt dat er een onderscheid gemaakt kan worden tussen enerzijds actieve senioren, namelijk de recreanten, mentoren en vrijwilligers, en anderzijds de verzorgden. Binnen de groep actieve senioren kan men alleen de leefstijl recreant hebben, of daarnaast de leefstijl mentor en/of vrijwilliger.

Op basis van dit onderscheid kan de communicatie naar de leden worden aangepast, zoals toegelicht in de volgende aanbeveling.

Aanbeveling 2:

Pas de informatieverspreiding aan op de leefstijlen.

Voor deze indeling in actieve senioren en verzorgden heeft Clear Vision een bijbehorend communicatieplan gemaakt.

Bij deze indeling krijgt elke actieve senior bepaalde basisinformatie via de site en het ANBO Magazine. Deze informatie bestaat uit inlichtingen over ANBO en de informatie die voor de leefstijl recreant bedoeld is, bijvoorbeeld informatie over dagjes uit, kortingen op boeken, theater, musea en fitnessabonnementen. Hiernaast kunnen de leden die tevens de leefstijl mentor en/of vrijwilliger hebben, extra informatie verkrijgen. Voor een mentor kan dit informatie zijn over lezingen, de politiek en computers. Een vrijwilliger kan bijvoorbeeld extra informatie verkrijgen over welke rechten vrijwilligers hebben en waar vrijwilligers nodig zijn.

Hierbij krijgen de leden van ANBO die onder de leefstijl verzorgde vallen aparte informatie. Deze informatie bestaat uit inlichtingen over dagjes uit, workshops en cursussen met extra ondersteuning voor mensen die dat nodig hebben. Daarnaast ontvangt de verzorgde informatie over zorg en bijvoorbeeld kortingen op trapliften, rollators en dergelijke.

Het advies is om alle soorten informatie voor de verschillende leefstijlen een heldere titel te geven die aangeeft voor welke leefstijl deze informatie bedoeld is. Het is van belang dat ANBO de leefstijlen zoals hier genoemd niet naar de leden communiceert, omdat de leden dan het gevoel kunnen hebben dat zij in hokjes geplaatst worden.

Bijvoorbeeld:

ANBO Algemeen : ANBO voor iedereen

ANBO Recreant : ANBO & Ontspanning

ANBO Vrijwilliger : ANBO voor Elkaar

ANBO Mentor : ANBO & Kennis

ANBO Verzorgde : ANBO zorgt voor U

De diagram die hierbij hoort, komt er als volgt uit te zien:

ANBO voor iedereen staat voor alle leden van ANBO. Vervolgens wordt er een onderscheid gemaakt tussen de actieve senioren en de verzorgden. Binnen de actieve senioren wordt er nog onderscheid gemaakt tussen vrijwilligers en mentoren.

Aanbeveling 3:

Verspreid de algemene informatie middels het ANBO Magazine en de specifieke informatie voor verzorgden, mentoren en vrijwilligers via een extra uitgave van het ANBO Magazine of per e-mail.

Het advies van Clear Vision is om de algemene informatie voor recreanten, mentoren en vrijwilligers te verspreiden door middel van het ANBO Magazine. De specifieke informatie voor mentoren en vrijwilligers kan verspreid worden door middel van een extra specifieke uitgave van het ANBO Magazine. Of wanneer blijkt dat een groot deel van de mentoren en/of vrijwilligers actief zijn op internet, kan deze informatie verspreid worden per e-mail.

De informatie voor de leefstijl verzorgden kan het best via een specifieke uitgave van het ANBO Magazine verspreid worden. De meeste verzorgden zijn niet actief met email en vinden het prettiger om de informatie op papier te ontvangen.

Wegwerkzaamheden in uitvoering

Zoals eerder genoemd, kunnen de 400.000 leden van ANBO ingedeeld worden in de verschillende leefstijlen. Maar hoe kan ANBO dit het best aanpakken? Om deze vraag te beantwoorden heeft Clear Vision een vragenlijst ontwikkeld die aangeeft onder welke leefstijl de leden vallen. Deze aanbevelingen komen niet direct voort uit de resultaten van het onderzoek, maar vloeien voort uit de aanbevelingen die in het vorige hoofdstuk zijn weergegeven.

Aanbeveling 4:

Maak een vragenlijst zodat de nieuwe leden bij aanmelding ingedeeld kunnen worden in leefstijlen.

Om er achter te komen onder welke leefstijlen de nieuwe leden van ANBO vallen, kunnen nieuwe leden een vragenlijst invullen wanneer zij lid worden. Deze vragenlijst kan er als volgt uitzien.

ANBO biedt verschillende producten en diensten aan voor al haar leden, zoals kortingen op boeken, theater, zorgverzekeringen en leuke dagjes uit. Daarnaast biedt ANBO specifieke producten en diensten aan die zijn aangepast op uw behoeften en interesses.

Van welke specifieke producten en diensten van ANBO zou u gebruik willen maken?

- Politieke belangenbehartiging zoals vertegenwoordiging van ANBO in de Sociaal Economische Raad (SER)
 - Lezingen bijwonen en geven
 - Workshops en cursussen over wetenschappelijke onderwerpen en de actualiteit
 - Vrijwilligerswerk
 - Mantelzorg verrichten
 - Activiteiten voor ANBO organiseren
 - Zorg ontvangen
 - Informatievoorziening over zorg/ondersteuning
 - Activiteiten met begeleiding
- Ik heb geen interesse in deze specifieke producten en diensten en wil alleen informatie ontvangen over kortingen op boeken, theater, zorgverzekeringen, dagjes uit, etc.

Het voordeel van deze vragenlijst is dat de nieuwe leden direct een beeld krijgen van de producten en diensten die ANBO aanbiedt. Daarnaast krijgt ANBO direct een beeld van het nieuwe lid.

Op basis van de opties die de nieuwe leden aankruisen, kan ANBO mensen indelen in leefstijlen. Hieronder is een indeling gemaakt die aangeeft welke producten en diensten horen bij welke leefstijl.

Mentor:

- Politieke belangenbehartiging zoals vertegenwoordiging van ANBO in de Sociaal Economische Raad (SER)
- Lezingen bijwonen en geven
- Workshops en cursussen over wetenschappelijke onderwerpen en de actualiteit

Vrijwilliger:

- Vrijwilligerswerk
- Mantelzorg verrichten
- Activiteiten voor ANBO organiseren

Verzorgde:

- Zorg ontvangen
- Informatievoorziening over zorg/ondersteuning
- Activiteiten met begeleiding

Om er achter te komen of een nieuw lid onder de leefstijl verzorgde valt, kan daarnaast een vraag toegevoegd worden als:

Ontvangt u zorg zoals Thuiszorg, mantelzorg of zorg van het personeel van het verzorgingstehuis?

- Nee
- Ja, maandelijks
- Ja, wekelijks
- Ja, dagelijks

Uit deze vragen blijkt of het nieuwe lid afhankelijk is van zorg. Wanneer een persoon wekelijks of dagelijks zorg ontvangt, kan men er van uit gaan dat deze afhankelijk is van zorg en onder de leefstijl verzorgde valt.

Aanbeveling 5:

Stuur deze vragenlijst ook naar alle bestaande leden.

Daarnaast is het aan te raden om een vragenlijst te sturen naar alle bestaande leden. Deze vragenlijst moeten de leden invullen en terugsturen naar ANBO. ANBO kan deze leden vervolgens indelen in de leefstijlen en de informatie verschaffen die bij deze leefstijl hoort.

Aanbeveling 6:

Stuur elke vijf jaar een "update" vragenlijst rond.

Daarnaast is het noodzakelijk om bijvoorbeeld elke vijf jaar een update vragenlijst rond te sturen. Leden kunnen van leefstijl veranderen, en het is belangrijk dat ANBO hierop inspeelt om de leden betrokken te houden.

Deze vragenlijst kan verzonden worden per post, voor de leden die actief zijn met de computer per e-mail en wellicht per telefoon afgenomen worden.

Daarnaast is het aan te raden om bij aanmelding en in de vragenlijst aan de bestaande leden te vragen of zij bereid zijn deel te nemen aan een panel van ANBO-leden. Van de contactpersoon is vernomen dat ANBO een dergelijk panel wil opstarten, zodat ANBO vragen kan stellen aan het panel over zaken waar ANBO zich mee bezig houdt.

Aanbeveling 7:

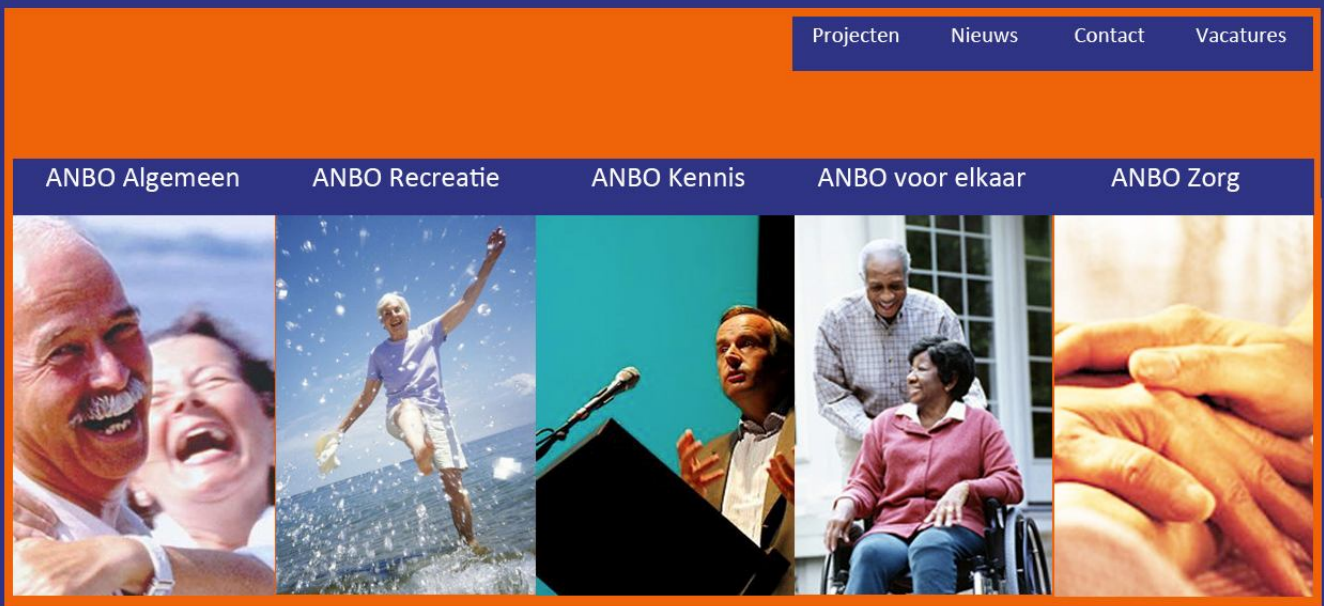
Breng de indeling naar leefstijlen onder de aandacht bij de doelgroep door middel van een promotiecampagne en pas de ANBO website aan op de leefstijlen.

Wanneer ANBO een indeling naar leefstijlen gaat hanteren in de toekomst, is het belangrijk om een promotiecampagne te starten waarin de leefstijlen worden geïntroduceerd. ANBO zou voor elke leefstijl een aparte slogan kunnen maken en voor de gehele ANBO een slogan. Deze tekst kan worden versterkt met beelden die bij de leefstijlen passen.

Daarnaast zou de missie en visie van ANBO kunnen worden gepromoot in deze zelfde campagne. De missie en visie van ANBO is voor veel mensen onbekend bleek uit de interviews. Middels een grote promotiecampagne kan de missie en visie van ANBO meer bekendheid krijgen en meer mensen aanspreken.

Door de promotiecampagne wordt ANBO meer onder de aandacht gebracht van de senioren en zien de mensen dat ANBO voor ieder wat wils heeft. Mensen herkennen zichzelf in de leefstijlen en raken geïnteresseerd in ANBO.

Tenslotte is het van belang om de indeling naar leefstijlen ook door te voeren op de website. De website wordt in de toekomst steeds belangrijker, omdat meer senioren gebruik zullen gaan maken van internet. De vernieuwde website zou er bijvoorbeeld zo uit kunnen zien:

Aanbeveling 8:
Geef opdracht tot een vervolgonderzoek.

Het onderzoek dat Clear Vision heeft verricht geeft ANBO een basis voor ledenprofielen. Dit onderzoek is echter nog niet uitputtend. Clear Vision heeft slechts een klein deel van de leden kunnen interviewen en hierdoor kan er niet voor alle 400.000 leden van ANBO gesproken worden. Daarom is het aan te raden om vervolgonderzoek te laten uitvoeren naar de koppeling tussen producten en diensten en de leefstijlen om zo beter op de behoeften en interesses van de leden in te kunnen spelen. Clear Vision heeft hiervoor een basis gelegd en bijvoorbeeld gesteld dat mentoren geïnteresseerd zijn in lezingen. Maar ANBO biedt meer producten en diensten aan dan in dit onderzoek is getest. Een uitgebreid onderzoek naar de koppeling tussen diensten en producten aan leefstijlen kan ANBO een nog gedetailleerder beeld geven.

Literatuurlijst

Boeken, wetenschappelijke artikelen en rapporten:

- Adriaansen, R.J. (2006), *Tussen ervaring en herinnering, generaties en geschiedschrijving*, Rotterdam: master thesis Erasmus Universiteit Rotterdam
- Aken, M. Van, Bennis, H., Bijleveld, C., Bransen J., Deeg, D., Kalmijn, M., Ormel, H. (2006), *Kwaliteit van het leven: De dynamiek van levenslopen*, Den Haag: Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
- Becker, H.A. (1992), *Generaties en hun kansen*, Amsterdam: Meulenhoff
- Brouwer, J., Sogele, G., van Til, R.J. (2005), *Grijzer worden met kleur*, Delft: ABF Research.
- Evenhuis, C.H.S. (2002), *Levensloopbewust beleid in de steigers*, Den Haag: stuurgroep Verkenning Levensloop.
- Huysmans F., Haan de J., Broek van den A.(2004), *Achter de schermen, een kwart eeuw lezen, luisteren, kijken en internetten*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- Morgan D.L. (1997), *Focus groups as qualitative research*, London: Sage
- Schippers, J.J. (2002), *Sociaal stelsel en werken*, Den Haag: Stuurgroep Verkenning Levensloop.

Websites:

- Didakt onderzoek en advies, <http://www.didakt.nl/>, geraadpleegd op 12 april 2010
- CBS Statline, <http://statline.cbs.nl/statweb/>, geraadpleegd op 10 april 2010
- Sociaal Cultureel Planbureau, <http://www.scp.nl/>, geraadpleegd op 13 april 2010

Bijlage CD-rom